

Nr 477

Av herr **Ohlin m. fl.**, om rösträtt för utlandssvenskar vid 1968 års val till andra kammaren.

(Lika lydande med motion nr 379 i Första kammaren)

Frågan om rösträtt för utlandssvenskar har med rätta kommit att tilldra sig en allt större uppmärksamhet. 1955 års valutredning uppskattar i sitt utlåtande "Utlandssvenskars deltagande i allmänna val" antalet utomlands bosatta svenskar till över 65 000. Detta var år 1962. Sedan dess kan antalet beräknas ha stigit ytterligare. De internationella organisationerna rekryterar bl. a. svensk personal. U-landsbiståndet kräver en ökande svensk personalstyrka. Svenska företag etablerar i ökad utsträckning dotterföretag utomlands. Dessa människor, som i utlandet på olika områden gör Sverige stora tjänster, känner sig med rätta orättvist behandlade och har svårt att inse varför de berövas denna medborgerliga rättighet. Enligt vår uppfattning är det uppenbart olämpligt att dessa svenska medborgare saknar möjlighet att delta i allmänna val. I RO 16 § föreskrivs uttryckligen: "Valrätt tillkommer envar man och kvinna som är svensk undersåte."

I riksdagen har frågan om rösträtt för utlandssvenskarna varit föremål för upprepade framstötningar genom motioner och interpellationer ända sedan 1929. Trots att frågan ägnats så stort intresse och varit föremål för många utredningar har den ännu inte nått sin lösning.

I folkbokföringsförordningen föreskrives att kyrkobokföringen skall ligga till grund för mantalsskrivningen, och bestämmelserna om att röstlängden skall upprättas efter mantalslängden leder till att utomlands bosatta svenska medborgare saknar möjlighet att delta i allmänna val. Vissa yrkeskategorier bland utlandssvenskarna har redan erhållit möjlighet att rösta. Detta gäller diplomater och andra statstjänstemän, sjömän samt präster och missionärer. Det finns i och för sig inga skäl som talar för att rösträtten skall förvägras övriga grupper av utlandssvenskar. Rent principiellt kan anföras att eftersom man lyckats lösa rösträttsfrågan för dessa grupper, borde det vara möjligt att ordna även övriga gruppers rösträtt.

1955 års valutredning har också framlagt förslag om utlandssvenskars rösträtt. Man föreslog att de utlandssvenskar som så önskade skulle kunna anmäla sig för att bli upptagna i röstlängden i den valkrets, där de

senast varit mantalsskrivna. Genom detta förfarande undgick man svårigheterna att utan ändringar i de nuvarande bestämmelserna om folkbokföring kunna ge alla kategorier utlandssvenskar möjlighet att få rösträtt. Folkbokföring här i landet har många rättsverkningar utöver rätten att delta i allmänna val, t. ex. när det gäller forumbestämmelserna i rättegångsbalken, kommunalskattelagen, kommunallagen, lagen om allmänna barnbidrag, lagen om allmän försäkring etc. Utredningen föreslog dock en inskränkning i utlandssvenskarnas valdeltagande. Man skulle vara tvungen att ha varit mantalsskriven i landet tidigast fem år före anmälan om upptagande i röstlängden. De flesta remissinstanserna angrep denna inskränkning i utlandssvenskarnas rösträtt. Inskränkningen kan inte heller anses ha varit en praktisk förutsättning för förslagets genomförande och saknar enligt vår mening principiellt bärande motivering.

Något förslag med anledning av 1955 års valutrednings förslag framlades inte. 1965 avgavs av en enmansutredare betänkandet "Utlandssvenskarnas registrering" av utredningen om utlandssvenskars folkbokföring. Där framfördes åsikten att utlandssvenskarnas rösträtt skulle kräva en grundlagsändring. Utlandssvenskarna skulle i så fall inte kunna erhålla rösträtt förrän till 1972 års andrakammarval.

Utredningen anförde att frågan om rösträtt var oupplösligt förknippad med frågan om valbarhet. Om utlandssvenskarna finge rösträtt skulle de automatiskt erhålla valbarhet. Detta skulle innebära att en person som flyttade inom Sverige skulle förlora sin valbarhet i den ort varifrån han flyttade, medan en person som flyttade utomlands skulle kunna kvarstå som valbar i sin föregående bostadsort.

Denna invändning borde naturligtvis också gälla de kategorier av utlandssvenskar som redan har rösträtt. De som är i landets tjänst med utrikes tjänstgöringsort skall kyrkobokföras i Storkyrkoförsamlingen, medan präster och missionärer kyrkobokföres på den senaste svenska bostadsorten med en anteckning om utlandstjänstgöringen. Båda dessa kategorier har således såväl rösträtt som valbarhet inom respektive kyrkobokföringsort. Det är svårt att inse varför de övriga utlandssvenskar som anmäler sig till den senaste mantalsskrivningsorten för att bli upptagna i röstlängden där principiellt skulle vägras att också vara valbara där. Ännu svårare är det att förstå att detta skulle få några ogynsamma praktiska konsekvenser. I den mån en utlandssvensk mot all förmodan skulle kandidera i ett riksdagsval, finge han antingen återvända till Sverige för att kunna fullgöra riksdagsmannauppgiftet eller finge han avsäga sig uppdraget. De fall då en sådan situation över huvud taget skulle uppstå torde bli få.

Vi finner det synnerligen anmärkningsvärt att man inte sedan 1929 hunnit lösa frågan om utlandssvenskarnas rösträtt. Efter årtionden av

utredningar och offentlig debatt är det angeläget att denna demokratiska reform får sin lösning utan dröjsmål.

Med anledning av vad som ovan anförts hemställer vi,

1. att riksdagen måtte besluta sådan ändring i gällande lagstiftning att utlandssvenskarna fr. o. m. 1968 års val får möjlighet utöva den rösträtt som tillkommer dem enligt RO 16 §,
2. att vederbörande utskott måtte utarbeta erforderlig lagtext.

Stockholm den 26 januari 1967

Bertil Ohlin (fp) *Cecilia Nettelbrandt (fp)* *Sven Wedén (fp)*

Daniel Wiklund (fp) *Elias Jönsson (fp)* *Sven Antby (fp)*
i Ingemarsgården

Ingemar Mundebo (fp) *Henning Gustafsson (fp)*
i Skellefteå
